

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Daniely Zemanové a soudce Miloslava Výborného v právní věci žalobkyně: **M. L.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 17. 3. 2014, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 7. 2014, čj. 16 Ad 28/2014 - 32,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 7. 2014, čj. 16 Ad 28/2014 - 32, **se ruší a věc se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

[1] V souladu s § 64 odst. 5 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, žalovaná rozhodnutím ze dne 13. 1. 2014 uložila žalobkyni povinnost vrátit přeplatek na starobním důchodu oprávněné zemřelé (matky žalobkyně) v částce 11 483 Kč. Tento přeplatek vznikl za období od 14. 11. 2013 do 13. 12. 2013. Žalobkyně podala proti tomuto rozhodnutí u žalované námitky. Žalovaná rozhodnutím cit. v záhlaví námítky zamítla. Žalobkyně se následně bránila žalobou, k níž připojila i návrh na přiznání odkladného účinku žaloby.

[2] V žalobě požádala i o ustanovení zástupce. Uvedla, že nemá dostatečné finanční prostředky na úhradu právního zastoupení, neboť je samoživitelkou jednoho dítěte,

vlastní pouze věci osobní potřeby a do jejího majetku nenáleží žádná nemovitost ani motorové vozidlo. Usnesením ze dne 23. 5. 2014 krajský soud vyzval žalobkyni, aby doplnila konkrétní skutečnosti o svých majetkových, výdělkových, a osobních poměrech.

[3] Žalobkyně dne 6. 6. 2014 své tvrzení upřesnila a své poměry doložila četnými listinnými podklady. Předně uvedla, že její sociální situace se v posledních letech zkomplikovala odchodem jejího partnera - otce její dcery, který navíc neplatí výživné a dále také musela hradit dluhy ze společného života s partnerem. Pak přišla i o práci a jako matka malého dítěte měla problém slušnou práci sehnat. Nakonec onemocněla i její matka, o kterou se do její smrti starala. Žalobkyně nyní pracuje; dle předloženého mzdového listu její čistá mzda za období listopad 2013 až duben 2014 činila průměrně 13 193 Kč (před sražením částky exekucí, obědů, atd.). Předložila také přehled vyplacených dávek státní podpory, na základě kterého pobírá na dceru přídavek na dítě ve výši 610 Kč měsíčně. Kromě toho uvedla, že otec jejího dítěte dluží na výživném přibližně 120 000 Kč. Část dluhu otce vůči její dceře doložila vyrozuměním exekutorského úřadu o nabytí právní moci usnesení soudu o nařízení exekuce, a to v částce 87 395 Kč. Sama vlastní pouze běžné vybavení bytu v hodnotě 8500 Kč. Dále podrobně vyčíslila své dluhy (doložila doklady o úvěru, dohody o uznání dluhu a jeho plnění ve splátkách, poplatky z prodlení, smluvní pokutu, exekuční příkazy) a rovněž pravidelné výdaje, které za období půl roku mají celkem činit 167 330 Kč, tj. 27 888 Kč měsíčně. Konečně tvrdí, že dnes má zaměstnání a řádně splácí vše, co se v minulosti nahromadilo, nicméně jakékoliv výdaje mimo přesný rozpočet jsou pro ni jen těžce řešitelné.

[4] Krajský soud žádost o osvobození od soudních poplatků v záhlaví specifikovaným usnesením zamítl. Měl za to, že tvrzení žalobkyně jsou nevěrohodná, resp. neúplná, neboť zjistil propastný rozdíl mezi celkovou výší žalobkyní uvedených dluhů a jiných pravidelných výdajů a přiznanými měsíčními příjmy žalobkyně. Za nevěrohodná považoval zejména tvrzení žalobkyně, že své závazky zvládá platit a že hospodáří s vyrovnaným rozpočtem. Proto krajský soud uzavřel, že žalobkyně své skutečné poměry zatajila.

[5] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) brojila proti tomuto usnesení kasační stížností. Je přesvědčena, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu. Také namítá, že došlo k nesprávnému posouzení nebo pochopení doložených podkladů. Prý nikdy neuváděla, že hospodáří s vyrovnaným rozpočtem. K tomu se po skonu své matky snaží ještě dnes dopracovat. V předložených podkladech pouze tvrdila, že se se všemi věřiteli dohodla a své dluhy, i když s prodlením, splácí. V posledním pololetí ji také vypomohla rodina; tuto pomoc však nyní již nemůže očekávat. Konečně uvedla, že hrazení právní pomoci by bylo pro ní a její dceru likvidační.

[6] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[7] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a není důvodné kasační stížnost odmítnout pro nepřípustnost. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích

pokračování

jejího rozsahu a uplatněných důvodů; shledal přitom vady, k nimž musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost je důvodná.

[9] Zdejší soud předesílá, že netrval na tom, aby se stěžovatelka nechala v řízení o kasační stížnosti zastoupit, neboť vzhledem k předmětu posuzované věci by došlo k řetězení téhož problému (k tomu srov. např. rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007-37). Jelikož stěžovatelka srozumitelně vysvětlila, proč považuje usnesení krajského soudu za nezákonné a z jakých důvodů tak dovozuje, nevystala v tomto řízení nezbytná potřeba zastoupení stěžovatelky. Napadené usnesení k tomu není nijak komplikované. Nejvyššímu správnímu soudu nic nebrání, aby o stěžovatelkou formulované kasační stížnosti věcně rozhodl.

[10] Krajský soud sice pečlivě vypočetl výši pravidelných výdajů a příjmů stěžovatelky a také správně zjistil, že stěžovatelkou tvrzené příjmy nemohou pokrýt její pravidelné výdaje, jeho závěr o nevěrohodnosti tvrzení stěžovatelky je však vzhledem k níže uvedenému nesprávný.

[11] Úvaha krajského soudu o nevěrohodnosti prohlášení stěžovatelky o jejích poměrech se zakládá na nesprávné premise. Z tvrzení stěžovatelky, že je zaměstnána, řádně splácí dluhy, v minulosti nahromaděné a že se jí daří zajišťovat i veškeré potřeby její dcery, krajský soud mylně dovodil, že stěžovatelka *všechny své závazky zvládá platit a že hospodaří s vyrovnaným rozpočtem*. Krajský soud nemohl vycházet z předpokladu, že stěžovatelka hospodaří s vyrovnaným rozpočtem, aniž by tak stěžovatelka výslovně ve svém podání uvedla. V dnešní době je totiž zcela běžné, že jednotlivci, či domácnosti vyrovnaný rozpočet nemají a hospodaří s dluhem (k tomu srov. např. aktuální ukazatele České národní banky k celkovému zadlužení domácností na webu ČNB: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.hlavni_ukazatele?p_iframe=0&p_lang=C S).

[12] Z judikatury zdejšího soudu sice vyplývá, že účastník řízení je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), nicméně nelze paušálně konstatovat, že pokud soudu z uvedených údajů či obsahu spisu vyplynou jisté pochybnosti o věrohodnosti těchto údajů, soud má takovou žádost automaticky bez dalšího zamítnout (k tomu viz rozsudek NSS ze dne 26. 8. 2009, čj. 1 As 39/2009-88, č. 1962/2010 Sb. NSS). Pokud snad krajský soud v nynějším případě zapochyboval o vzájemném poměru příjmů a výdajů stěžovatelky, resp. o vyrovnanosti rodinného rozpočtu stěžovatelky, měl stěžovatelku vyzvat k upřesnění těchto jejích tvrzení, a to zejména s ohledem na to, že v této fázi řízení již bylo jasné, že stěžovatelka je samoživitelkou rodiny, která navíc splácí mnoho dluhů, a které otec dítěte řádně neplatí výživné.

[13] Krajský soud tudíž nepřezkoumatelným způsobem učinil závěr o hospodaření stěžovatelky s vyrovnaným rozpočtem. Na základě tohoto závěru pak žádost stěžovatelky

o ustanovení zástupce s poukazem na nevěrohodnost prohlášení o jejích skutečných poměrech nesprávně zamítl.

[14] Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná; proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V novém řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. října 2014

Zdeněk Kühn
předseda senátu